

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Dva človeka

Današnjega evropskega človeka bi mogli opredeliti predvsem na dva načina, kajti le dvoje osnovnih tipov človeške osebnosti nam ostane, če si človeka kot takega pobliže ogledamo. Prav za prav še ni dolgo tega, kar je nemški filozof vrgel v svet nauk o nadčloveku, ki je rojen in postavljen za vladanje, za boj proti okosteneli vsakdanjosti, izraženi v etiki ali pravu, za prezir vsega, kar priča o nemoči ustvarjenega človeka in za prometejski upor proti Stvarniku. Nietzschejev nadčlovek je doživel in prav danes doživlja polom. Nadčloveka ni. Človeški upor proti Bogu je smešen. Delitev v nadčloveka in v črednega človeka je zavržena kot krivična in prav v naših dneh doživlja svoj konec. Mi hočemo opozoriti predvsem na drugo delitev, ki je mnogo bolj preprosta in resnična. Dva tipa sodobnega človeka poznamo: svobodnega človeka-iskalca in povezanega človeka-čredarja.

Človek-iskalec ni revolucionar zaradi revolucije. Najlažje bi ga še opredelili s krščanskim pojmovanjem: to je človek po božji podobi, ki se zaveda, da je svobodna volja najvišja odlika, da nas prav ona najbolj približuje Bogu, zato jo brani kot najdražji zaklad. Kristijan, ki priznava svobodo človeškega duha kot glavno prvo osebnostno svobodo, bo najprej in najbolj izpolnil poslanstvo, ki mu ga nalaga krščanstvo. Človek tega tipa ni po naravi anarhist, pač pa vidi pred seboj cilj in mnogo poti. Priznava cilj, pridržuje si pa pravico svobodno izbirati pot, ki do tega cilja vodi. V krščanstvu je tip človeka-iskalca vsakdanji, dasi ne najbolj čistan in razumevan, čeprav je in bi morala biti Cerkev malone edini dom svobodnega človeka. Dejstvo, da so nam vsi veliki konvertiti, ki so tipični predstavniki človeka-iskalca, še prav posebno blizu, priča, da je v slehernem človeku iskalski element prav posebno močan. Po vsem tem tudi ni slučaj, da celo uporniki uživajo naše simpatije. Zgoditi se, da one, ki so jih nekoč zaradi upora sežigali na grmadah, po dolgih stoletjih spoznajo in »odkrijejo« kot globoke iskalske osebnosti, ki so ubirali svojo, za tedanje prilike posebno in nenavadno pot, da pa je bil in ostal njihov cilj jasen in nedvomljiv. Italijanskega meniha Savonarollo so sežgali, ker se ni bal očistiti tedanji višji duhovščini, da je sebična, pohlepna in lažnjiva in da je pokvarila Kristusov nauk. Pozneje pa so bile njegove besede potrjene s cerkvenimi reformami in bulami. Savonarolla ni edini. Mnogo je bilo v Cerkvah ljudi, ki so vedno trdili, da rabi velika misel mnogo prostora in mnogo svobode, da se more prav razmahniti in uveljaviti... Tudi druga velika gibanja in verstva poznajo iskalce, ki se niso bali izpovedati svojega mnenja, čeprav se je morda več ali manj razlikovalo od prepričanja večine, pa je kljub temu sledilo istim ciljem. Pustimo zgodovino in se ozrimo le v novejšo dobo, v čas, ki ga doživljamo. Tudi radikalni socializem pozna tip črednega človeka, čeprav teoretično voditelja ne pozna. Morda je osebnost v dosledno komunistični družbi še najbolj potlačena. Toda tudi tu so se našli ljudje, duhovno dovolj močni, da so izrekli svojo kritiko, ki je niso oprli na krščanstvo ali na ta ali oni desničarski sistem, marveč so ravnali po svoji vesti. Dolgo vrsto znanih in

„Delavska pravica“

Gibanje, ki ga predstavlja v slovenski skupnosti »Delavska pravica«, je v zadnjih letih, posebno pa od leta 1931. dalje, doživljalo stalno nešteto napadov, ki so pa, že v začetku, moram poudariti, vsi zgrešili svoj cilj. Vsi naši nasprotniki z desne in leve so se namreč ob svojih napadih na krščansko socialistično gibanje znašli ob enaki zmoti: enčili so namreč gibanje, ki ga predstavlja »Delavska pravica« in matico slovenskih katoliških delavcev »Jugoslovansko strokovno zvezo«. To je pa popolnoma zmotno in dokaz, da vsi naši nasprotniki hote ali nehote ne morejo in ne znajo ločiti gibanja od sindikata.

Zapisal sem že ob priliki, da je krščansko socialistično gibanje mnogo bolj široko, kakor je skupnost delavcev, ki so organizirani v JSZ. Popolnoma razumljivo, kajti član sindikata JSZ more biti le oni, ki ima potrebne pogoje, na katere je članstvo v sindikatu vezano, medtem ko gibanje nima nobene članske kartoteke ali seznamov, temveč združuje ljudi, ki enako čutijo in mislijo in ki zro v krščansko socialističnem pojmovanju človeka, družbe in življenja, rešitev iz današnjih zmed in neredov. In »Delavska pravica« je glasilo tega širokega slovenskega krščansko socialističnega gibanja, ki mu je dr. Janez Ev. Krek pred 45 leti postavil na Slovenskem temelje, pa če ta resnica ugaja našim nasprotnikom ali ne! Pred zgodovinskimi dejanji, in trditi upamo, da je dr. Krekovo delo, v katerega je vključeno tudi naše krščansko-socialistično gibanje, zadnje resnično zgodovinsko dejanje pri Slovencih, ni mogoče večno zakrivati oči. Ljudje, ki jim kakšna zgodovinska resnica ni ljuba in prijetna, lahko sicer tajijo in prikrivajo to resnico, če je to kakšen napisan dokument, ki se valja v ne vem kakšni knjižnici ali arhivu, toda giba-

nja, ki je nastalo in ki živi, ni mogoče prikriti, najmanj pa z večsi naravnost naivnimi zavijanji in izpreminjanji.

»Delavska pravica« hoče biti glasilo slovenskega krščanskega delovnega ljudstva. Popolnoma zgrešeno je naziranje, da je »Delavska pravica« samo glasilo onega delavstva, ki je organizirano v JSZ. Med slovenske krščanske delovne ljudi štejemo vse one, ki so pravilno spoznali svojo dolžnost v slovenskem življenju in prevzeli na svojja ramena del velikega dela, ki ga Slovenci kot narod moramo opraviti. V tem pogledu pa ni v bistvu nobene razlike med fizičnim in duhovnim delom. Oba doprinašata svoje dobrine k skupni slovenski delovni dolžnosti, oba sta pri reševanju vseh slovenskih vprašanj soudeležena in oba enako dolžna v svojem delovnem prostoru vršiti svojo delovno dolžnost.

Ako gledamo na skupnost delovnih slovenskih ljudi tako, potem nam pač mora biti popolnoma razumljivo, da je zamenjavanje, ki smo ga bili spričo napadov na »Delavsko pravico« ali pa na skupnost katoliških delavcev organiziranih v JSZ deležni, popolnoma zgrešeno in neutemeljeno. Ako sledi to zamenjavanje iz nezadostnega spoznanja, pač ne moremo vsem onim, ki so nam na ta ali drug način posvetili svojo posebno »pažnjo«, nič drugega reči, kakor to, naj bodo drugič nekoliko bolj previdni. Morda lahko še dodamo oni znani latinski izrek: »Si tacuisses, philosophus mansisses! — Če bi molčal, bi ostal modrec! — Vsem onim pa, ki so bruhali na nas ogenj in žveplo z namenom, da nam škodujejo, pa so dobro poznali resnico, moramo reči, da je takšno počenjanje po načelih olike nesramnost, po našem katoliškem gledanju in pojmovanju pa greh! Še večji greh pa postaja takšno dejanje, če kdo hote in vede upo-

rabi vrednote, ki so nam vsem velike in nedotakljive, da bi drugemu škodoval.

Na vse neštete napade gledamo slovenski krščanski socialisti (tako pravijo slovenskim krščanskim delovnim ljudem, ki so ohranili ravno pot in niso nikoli poznali taktičnih krivih poti!) z mnogo bolj širokega zorišča. V naši skupnosti vlada načelo svobode in demokracije. Prav za prav se obe načeli zelo lepo druga drugo dopolnjujeta. Utemeljeni sta v osnovnih prvinah krščanstva. In »Delavska pravica« je hotela vedno biti zunanji izraz te velike resnične krščanske svobode in demokracije. V vsem njenem obstoju se je to hotenje jasno izražalo in bilo vedno realizirano. Na različne probleme, ki se pojavljajo v svetu in družbi, imajo lahko različni ljudje različne poglede. To je tudi popolnoma naravno in pravilno. Tako je čisto namerno ta pestra in bogata različnost gledanj in misli prihajala vedno do izraza v pisanju »Delavske pravice«, ki je v tem oziru vedno hotela tudi biti forum, kjer je mogoče izmenjati svobodno in brez vsakega v naprej določenega kalupa vse resne in iskrene misli. Ljudje, ki so si izmislili »kasarno misli« ali morda celo neko počenjenje misljenja, vrednotenja in iskanja rešitev, te velike svobode, ki je vedno vladala pri »Delavski pravici«, niso mogli razumeti in sprejeti. In trdim lahko, da smo vedno postavljali proti takšni unifikaciji, ki je pogosto nasilna, veliko in široko svobodo, ki je po naravnih in krščanskih načelih resnična vrednota!

Poudariti moram, da je bilo predvsem delavstvo, ki je organizirano v katoliški »Jugoslovanski strokovni zvezi«, najbolj zvesti nosilec tega našega gledanja in hotenja. Zato je bilo v slovenski krščansko socialistični skupnosti ved-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

pomembnih oseb bi lahko napisali... — Tudi pri nas na Slovenskem je ta delitev vidna. Poznamo ljudi, ki so slepo vdani poedinecu, ki po mili volji ravna z njihovo usodo. O njegovih sposobnostih niti za hip ne dvomimo. Zdi se, da še najlažje spe v sladki zavesti, da je njihova usoda v rokah spoštovane osebnosti. In vendar je že Krek jasno in razločno povedal: Proklet naj bo, ki veruje v človeka! Povsod srečujemo ljudi, ki so jim vzeli svobodo, jim dali fanatizem in jim vsilili slepo pokorščino. Od desne in leve prihajajo ljudje, ki jim je parola vse. »On tako pravi!«, jim je edino in najvišje merilo, čeprav je ta

»on« nemara kje daleč za deveto goro. — Mi smo napovedali boj čredarskemu pojmovanju človeka, pa naj ga označajo z desne ali leve. Nikoli več ne bomo sodelovali z ljudmi, ki jim ni najvišji zakon blagor občestva in bližnjega, marveč zapovedovalna beseda človeka. Mi se borimo zato, da človek ohrani dostojanstvo, ki mu je bilo dano po naravi in po Bogu: to pa je dostojanstvo osebne svobode, ki se še prav posebno odraža v svobodni misli. Ne rušimo avtoritet niti dogem, kot nam podtikajo, rušimo pa vsako nasilje nad človekom, ki je prav po svoji svobodi krščanski in Bogu podoben. Kurent.

**Z a h t e v a j
naše glasilo
v v s a k e m
javnem lokalu!**

(Nadaljevanje s 1. strani.)

no popolnoma enakopraven in najbolj agilni člen te skupnosti. Tam, kjer so odpovedali vsi, kjer so se postavile naši skupnosti v prvem hipu popolnoma nepremostljive zapreke, so šli na delo naši tovariši iz JSZ in s tihim in vztrajnim delom gradili in reševali vedno pravilno in uspešno vse probleme. Nihče se jim za to njihovo delo ni zahvaljeval, kajti sprejeli so ga kot svojo dolžnost in popolnoma razumljivo in sprejemljivo nalogo. Zato imajo pri krščansko socialističnem gibanju tudi svoj levji delež in svoje pravo mesto! Samo vsi oni, ki smo z gibanjem živeli in prisluškovali utripom njegovega življenja, bomo znali pravilno ceniti njihovo delo.

Tako je »Delavska pravica« bila v slovenski skupnosti vedno dosleden in neizprosni zagovornik iskrenega krščanstva in katolištva. Evangeliju smo ostali do konca zvesti, pa četudi so o našem krščanstvu in katolištvu sodili po vseh mogočih merilih. Danes trdimo, da so o njem sodili samo takšni, ki niso imeli nobene pravice in prav nobene misije soditi o krščanstvu in katolištvu kakšnega posameznika ali skupnosti! — Postavljali smo pa tudi vedno trdno in dosledno zvestobo slovenstvu in narodu. Vedno smo se čutili za sestavni del slovenskega naroda; člen, ki ima v slovenski narodni skupnosti svoje dolžnosti in svoje poslanstvo. Slovenskemu človeku smo od svojega dajali vedno v vsakem pogledu vse, kar smo mu mogli iz bogastva svojega občestva nuditi.

Nikomur nismo hoteli s temi vrticami odgovarjati. Hoteli smo le na vse strani jasno začrtati našo pot, ki smo jo dosledno hodili vseh 45 let in ki ji bomo ostali zvesti do konca. Vsi, ki bodo o naši poti in o našem delu govorili ali pisali, se bodo morali, če bodo hoteli biti iskreni in objektivni, ozirati na te grobe obrise. In zdi se nam, da je vendar že čas, da priznamo iskrenosti in objektivnosti primerno mesto v našem govorjenju in pisanju!

Musek K. Vitko, urednik.

Poljedelski delavci in njihove pravice za čas orožnih vaj

Mestno poglavarstvo v Ljubljani je priobčilo v dnevnem časopisju objavo, v kateri tolmači odredbe § 221, obrtnega zakona v tem smislu, da velja § 221, obrtnega zakona, ki govori o nadaljnjem trajanju delovnega razmerja tudi za čas orožnih vaj samo za delavstvo, ki je naštetu v § 206, obrtnega zakona, torej le za obrtno in industrijsko ter trgovsko. Po tem tolmačenju § 221, obrtnega zakona ne bi prihajal v poštev tudi za poljedelsko delavstvo.

Vendar pa to tolmačenje ni v skladu s § 433, obrtnega zakona, ki določa: »da se uporabljajo odredbe obrtnega zakona tudi za ono osebo, ki je naštetu v drugem odstavku toč. 1. § 1, obrtnega zakona, to je za poljedelsko delavstvo. Po odredbah § 433, obrtnega zakona, torej ne preneha delovno razmerje poljedelskega delavca, ki je pozvan na orožne vaje in mu ostane pravica do denarnih prejemkov za dobo štirih tednov, če je trajalo njegovo službeno razmerje do nastopa orožnih vaj neprestano najmanj leto dni in če za ta čas ne prejema od države ustrezajoče odškodnine.

... Cerkev ni sicer nikoli podala kakšnega podrobno izdelanega tehničnega načrta za gospodarsko socialno delo, ker to ni njena naloga, podala pa je poglobljene obrise in smernice, ki jih je kajpak mogoče uporabiti na razne načine, primerneje s časom, krajem in narodom, ki pa vendar kažejo varno pot, po kateri morejo države priti v kulturnejšo in srečnejšo dobo. — (Divini Redemptoris.)

Naša beseda

»Straža v viharju« se v svoji zadnji številki z vso silo zaleti v »Delavsko pravico« pod naslovom »Javno vprašanje Delavski pravici«. V članku, kakršnih smo mi že navajeni zadnja leta, piše tudi tole:

»Delavska pravica« je reševala doslej svoj krščanski podnaslov z namerno konfuznostjo. Če pregledate njenih zadnjih šest letnikov, boste našli v njih celo vrsto marksističnih zablod in boljševiskih simpatij, zabeljenih s krščanskimi resnicami. Vso to mešanico naj bi potrjeval Krek, katerega ime služi tem člankom (tudi temu) — (tu misli »Straža v viharju« članek »Slovenska demokracija«, ki je izšel v Delavski pravici 19. oktobra t. l.) za piko in za pečat pravilnosti.

»Delavska pravica« naj odgovori, ali je to res ali ne. Naj pove, ali je ob času smešila Pijevo socialno okrožnico ali ne! Ali so vodilni možje JSZ večkrat izjavili, da JSZ sprejema Marxov socialno-gospodarski program ali ne.

To je torej javno vprašanje »Straže v viharju« »Delavski pravici«. Podobnega pisanja in sličnih vprašanj smo mi že navajeni od leta 1931. naprej. Če znani gospod ni na občnem zboru JSZ v letu 1932. mogel dobiti JSZ v svoje roke, ki se je takrat veliko trudil s podtikanjem, češ da JSZ ne priznava Pijeve okrožnice in da je zato premalo katoliška, mu ne moremo pomagati. In od tedaj naprej so se odprle vse zatvornice sovraštva, podtikanj, neresnic na JSZ. Znana številka »Kresa«, ki je prinesla članek bivšega poslanca g. Smersuja, je bila dano znamenje za napad. Sledile so brošure kot »Zakaj nismo krščanski socialisti«, sledili napadi v vseh mogočih časopisih, po sestankih, predavanjih in tečajih. Slično tej »krščanski« gonji proti JSZ je tudi zadnje »Javno vprašanje« »Delavski pravici« v »Straži v viharju«.

Zato mi nimamo na to javno vprašanje »Straži v viharju« prav ničesar odgovoriti. Iz osredotočenega boja pred leti na JSZ se je končno rodila ZZD, ki je po pripadnosti svojih ideologov in ustanoviteljev prestopila po kratkem času svojega življenja v Jugoras, ki je delavska organizacija nacionalnega delavstva v Jugoslaviji, torej tudi versko indiferentna. »Straža v viharju« po tem svojem članku in vprašanju očitno spada tudi v ta krog. Zato smo si pa tudi z gospodi iz »Straže v viharju« na jasnem in najbrž nimamo od danes naprej drug drugemu staviti nobenega vprašanja in tudi ne pričakovati odgovora.

»JUGOSLOVANSKA STROKOVNA ZVEZA«
»DELAVSKA PRAVICA«

Strokovna poročila

Obči rudarsko-policijski predpisi

V 82. kosu »Službenega lista« smo dobili v slovenskem prevodu uredbo rudarsko-policijske predpise. V »Službenih novinah« je ta uredba izšla že 21. septembra 1938 in so predpisi veljavni že od 1. januarja 1939.

S tem dnevom so postala določila predpisov veljavna za lastnike rudokopov in za njih uslužbenca. Rudarska nadzorna oblast pa je dobila nalog, da se predpisi obojestransko izvajajo po sodobni praksi pridobivanja rudnine kot premoga. Uredba vsebuje 13 poglavij, v katerih je podrobno določeno opravljanje dela in praksa dela. Navedeno je pridobivanje v jamah, dnevnih kopih, določeno kako je treba ravnati zaradi varnosti streliva, ognja in nastajajočih življenju nevarnih plinov.

Kakor lastniki rudnikov, tako ima tudi delavstvo v tej uredbi mnogo, česar dosedaj oba faktorja nista zadostno upoštevala. Rudarsko-policijski predpisi narekujejo obema faktorjema, da se izpolnjujejo. Sedaj veljavni vsebujejo vse, kar je potrebno za pravilno pridobivanje premoga in vse, kar je za varnost življenja potrebno onemu, ki ga pridobiva. Prav zato je važno, da se oba držita zakonite mere upravljanja vsak s svoje predpisane strani. Čestokrat se pa dogaja, da predpisi ostajajo ob strani, kar povzroča lastnikom zagovore, delavstvu pa nezgode in dostikrat smrtne primere. To nazorno sliko nam je in še pokaže vsakoletna statistika nezgod v rudnikih. Ako hočemo, da se bodo predpisi obojestransko izvajali, je potrebno sledeče:

Lastnikom rudnikov je potrebno, da država omogoči, da bodo mogli izkoptati premog vnovčiti in to po takih cenah, da bo krito pridobivanje kakor tudi režija v pridobivanju. Za odvišno produkcijo premoga je potreben izvoz, ki je mogoč v zamenjavah za našo državo potrebne rudnine ali drugo blago. Mnogokrat lastnik rudnika ne ve kam s produktom, ki ga ima velike množine v skladiščih. Država pa mora tudi omogočiti delavstvu zadosten zaslužek, saj je rudarski poklic eden najtežjih in najbolj življenju nevarnih.

Dosedanja praksa nam pa kaže, da so mogli lastniki obrate zapirati, delavstvo pa je bilo brez dela in zaslužka. V taki atmosferi pa se je v upravlja-

nju dela za pridobivanje premoga dogajal sledeči proces:

Premogovni podjetniki so od delavstva zahtevali čim večjo storitev, neoziraje se na predpise, delavstvu je pa v rednem obratovanju šlo le za čim večji zaslužek in so pri tem pozabljali na predpise. Po dosedanji praksi so bili vsi rudarski predpisi le kup papirja in oba faktorja sta se boreč eden za produkcijo, druga za zaslužek, čisto pozabila, česa se morata držati. Paragrafe policijskih predpisov se je gledalo le takrat, kadar so nastajale v rudnikih večje katastrofe, ki so zahtevale smrtne žrtve. Navadno pa je bilo tako, da je mrtvec, ki se ni mogel zagovarjati, zagrešil katastrofo.

Tako dosedaj! In kako naprej?

Pri sedanjem modernem načinu pridobivanja premoga, posebno kjer so sloji, tako imenovani široki čeli, so ti rudarsko-policijski predpisi pomanjkljivi, ker niso vzeti po praktičnem pridobivanju, marveč samo pridobivanje po malih oknih manjših prostornih odkopov. Navodobna praksa na širših odkopih je pokazala čisto nove varnostne metode, ki v teh predpisih niso zadostno naznačeni. Mezde akordnih sistemov v takih rudnikih so veliko prenizke, da bi mogel delavec pri delu dosegti pravičen akordni zaslužek in se še zadostno držati predpisov, zlasti onih, ki so mu potrebni za varnost življenja. Pretirani priganjaški sistem lastnikov pa tudi čestokrat onemogočuje izpolnjevanje predpisov delavstvu. Čezmerno zahtevana produkcija je mnogokrat že povzročila delavcu smrt in vzela družini očeta.

Kljub mnogim pomanjkljivostim tega sedaj veljavnega rudarsko-policijskega predpisa, pa bo treba v sodobni praksi in sistemu pridobivanja strogo ravnati v tem, da se zavaruje v naši državi premogovne žile, tako da služijo narodnemu gospodarstvu, da bo imela od njih koristi država in v njej bivajoči državljani, delavci, tako da bodo mogli pri svojem težkem delu pošteno živeti in na starost v dostojnem miru uživati sad svojega mladostnega, trudopolnega dela. Tu ima prvo in glavno besedo nadzorna rudarska oblast kot državno nadzorni faktor v pridobiva-

Opomin

Človeška narava je nagnjena k dobru in slabemu. Posebno v današnjem času prevladuje slaba stran. Če bi se delavstvo zavedalo, kaj mu koristi prava svobodna organizacija, bi ne stalo tako izven nje. Povsod naletiš na delavce, ki z vso silo delajo, samo v delavski organizaciji jih ni. To je zelo usodno za delavski pokret. Le v organizaciji je mesto delavca, ker le od nje more pričakovati izboljšanja.

Res je žalostno, a vendar potrebno, da moramo na tem mestu opominjati one delavce, ki stoje izven organizacije. Ne bojimo se, saj organizacija ni ustanova, ki bi izkoriščala delavstvo, ampak nudi delavstvu samo dobro. Delavstvu želi, da se mu izboljša položaj. To pa ne gre drugače kakor v skupnosti, ki jo dosežemo v organizaciji. Organizacija tudi nudi pravo delavsko izobrazbo, ki nam posebno v današnjem času tako primanjkuje. Vedno in povsod poudarja, da je treba mnogo idealizma, ki edini more prenesti vse slabo in hudo. Posebno danes je treba močnih delavcev, ki so edino pravi temelj delavskemu pokretu. Idealist se ne straši bomb, ne šikan in tudi poniževanja ne, zato, ker ne išče sebe, ampak je vedno pripravljen žrtvovati se za svojega bližnjega. Vsak delavec bi se moral zavedati, da je tudi on dolžan doprinesiti žrtve za dobrobit celokupnega delavskega občestva in tako tudi za sebe. Vsak tak delavec je podoben kapitalistu, ki stoji izven organizacije, ker kapitalist ne dela sam nič, ampak mu drugi vse naredijo, da potem komodno živi.

Primeri se, da delavstvo samo zabavlja in kritizira organizacijo, a ne misli, da s tem kritizira samega sebe. Ali ni organizacija delavstvo samo? Kdor zabavlja, ponižuje sebe in tolče po sebi. Z zabavljanjem ne boš koristil, ampak še poslabšal svoj položaj. Če bi vse delavstvo spoznalo program prave delavske organizacije, bi prišlo do spoznanja, da je le v organizaciji njegovo prvo in pravo mesto in tudi izboljšanje njegovega položaja. Toliko se piše v »Delavski pravici«, da bi lahko vsak, ki ima kaj delavskega ponosa v sebi, spoznal, da je le v skupnosti rešitev delavstva. Kje je ta skupnost? Ali ne v pravi delavski organizaciji? Proč z zabavljanjem in kritiziranjem, bodimo močni, ker drugače bo kapital napel še bolj svoje sile in takrat bo prepozno, če ne bomo v pravem času že zdaj storili svoje dolžnosti do delavske skupnosti.

Organizirano delavstvo mora vedno in povsod stati vestno in disciplinirano na straži za obrambo svojih pravic. Zato je treba vedno izpolnjevati dolžnosti, ki vežejo na strokovno organizacijo. Organizirano delavstvo mora biti agitator pravih delavskih svobodnih organizacij, ki so rešitev delavstva.

Kot večletni član JSZ moram na tem mestu poudariti, da je JSZ od početka pa do danes vedno resnična delavska organizacija. Vsakemu delavcu in delavki, ki se stoji izven organizacije, želim, da postane član te delavske ustanove. Lahko rečem, da me bo nikomur žal, da je postal član JSZ, kajti s svojim članstvom ji bo pomagal do moči, da bo še lažje izvajala svoj program, ki pravi, naj zmaga pravica nad krivico.

Zahvala

Vsem sorodnikom, delavkam ekspedita tvrdke Sever-komp., članom JSZ, skupini Brdo in skupini Vič se najpriščneje zahvaljujem za krasne vence, za denarno podporo in za tolažila ob prezgodnji izgubi moje nepozabljene žene Ivanke, delavke pri tvrdki Sever-komp. Prisrčna zahvala g. obratovodji Maksu Verderberju, g. Bevcu in g. delovodju Zdešarju za darove. Obenem se zahvaljujem tudi vsem, ki so spremlili pokojnico na njeni zadnji poti.

Zalujoči mož, Snój Silvester.

nju premogovnih rudnin. Te naše pripombe naj v polni meri služijo vsem trem faktorjem, ki smo jih tu omenili. Pozneje se hočemo s temi predpisi podrobneje pečati, zlasti zastran rudarskega delavstva in njegovih teženj v pridobivanju premoga na slovenskih tleh. K. F.

Do naših krajev

Kranj

V nedeljo 5. novembra ob 9. uri dopoldne v dvorani pri »Lučežu« članski sestanek vseh skupin JSZ. Vabimo vse člane in članice, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Pride tudi zastopnik centrale. Obenem sporočamo, da smo uvedli spet uradne ure ob nedeljah od 9. do 11. ure, tako da bodo vsi lahko poravnali članarino, posebno oni, ki so v zaostanku. Člani in članice, pomnite, da le tedaj, če v redu vršite svojo dolžnost, more organizacija brezhibno voditi borbo za izboljšanje vašega položaja.

Št. Vid

Članstvo iz tovarne »Stora« je imelo v Dravljah v običajnih prostorih članski sestanek. Udeležba je bila sicer povoljna, mogla pa bi biti še boljša. Tudi članski sestanki nudijo dokaz za zavednost članstva. Sestanki niso nobena parola, ampak spadajo k življenju delavstva. Saj se obravnavajo na sestankih tekoče zadeve delavstva v obratu, poleg tega se delavstvo tudi izobrazuje. Zapomnimo si: čim bolj zavedno delavstvo, tem več ugleda bo imelo. — V naši tovarni ga še nima. Saj že več mesecev zahtevamo razpravo v naših predlogih. Pa tovarna ima toliko izgovorov, da bomo morali čakati na razpravo še dve leti, če bomo še nadalje te izgovore upoštevali. Nekdo, ne vemo kdo, ker je dotično pisanje brez podpisa, je izdal »lističec«, iz katerih naj bi bilo razvidno, da bo v nekaterih oddelkih skrajšani delovni čas. Čudno je to, da prihajajo podjetja v krizo vedno takrat, če zahteva delavstvo zboljšanje delovnega položaja. V tistem lističu se nam obetajo neke dobrote. Mi pa pravimo, da ne potrebujemo in ne moremo nobenih milostnih dobrot, le to, kar nam gre, naj nam dajo, pa bomo zadovoljni. — Vse to pa dokazuje, da se mora delavstvo še bolj strniti kot je bilo dosedaj. Vse kaže, da bo moralo prestati težko preizkušnjo. Tej bo pa le kos, če bo korajžno in složno. — Sestanek sam pa je naročil centrali, da ukrene vse korake, da se razprava čim prej vrši. — Na sestanku je vse delavstvo z ogorčenjem in enodušno obsodilo ogabni napad »Slovenskega delavca« na našega spoštovanega tovariša Gostinčarja. Tisti zelenci, ki se predzrejo do take nizkotnosti, ne bodo nikoli storili toliko za delavstvo, kot tovariš Gostinčar, če bi živeli tudi 100 let. Kar so dosedaj napravili, je le v škodo delavstvu.

Gameljne

V naši tovarni se je pripetil zelo nesocialen primer. Tovariša Kovač Franca je zbolela in bila bolana okoli 20 dni. Ko je hotela 26. oktobra 1939 zopet nastopiti delo, je vodstvo ni hotelo sprejeti v delo in se je sklicevalo na to, da je sama izjavila, da je ne bo več mazaj. Zelo se je začudila, odkod naj bo taka izjava, saj ni nikoli

kaj takega rekla, najmanj pa napram zastopniku podjetja, s katerim med boleznijo ni nič govorila. Zadevo je vzel v roke pristojni forum, da priпомore tovarišici Kovač do pravice. — Leta 1937. je stopila v veljavo odredba o minimalnih mezdah. Ponovno se je poudarjalo, da se morajo po tej odredbi določene plače brezpogojno plačevati, in da bodo dotični podjetniki kaznovani, ki ne bi upoštevali te odredbe. Za našo tovarno pa menda ne velja odredba o minimalnih mezdah. Je več delavk, ki morajo garati precej izpod minimalne mezde. Svoječasno je zastopnik Delavske zbornice posredoval v tem pogledu pri podjetju. Pa so mu rekli, da je pri njih vse v redu. Če pa kaj ni, da bodo že popravili. Od tega je preteklo že precej časa, pa še vedno niso v veljavi minimalne mezde. Drugega ne kaže, kakor da bo moglo vzeti to zadevo v roke delavstvo in napraviti red.

Celje

K zadnji notici v »Pravici«, da ima naša skupina v sredo 8. novembra sejo, je treba pristaviti, da je seja širšega značaja. Pridite torej točno na širšo sejo, ki bo ob 8 zvečer v Delavski zbornici.

Trbovlje

Predavanje čast. g. Kača se vrši za člane skupine v torek 7. novembra ob 5. uri dopoldne v tajništvo. Člane prosimo, da predavanja redno posečajo. — V starosti 64 let je umrl Sitar Ignacij. Pokojni je bil dolgoletni bорец za delavstvo, zlasti se je udeleževal pri ustanovah delavskega zavarovanja. Bil je izvoljen za župana naše občine in tudi za oblastnega poslanca na listi socialdemokratske partije. Pri svojem nesebičnem delu je skoro umrl v revščini. Bog bodi milostljiv njegovi duši! — Pod okriljem društva »Šola in dom« na tukajšnji meščanski šoli se zopet pričnejo predavanja. Koristno in potrebno je, da bi bili ti roditeljski sestanki, ki bodo združeni s predavanji, čim številnejše obiskani. Zato pozivamo vse stariše otrok, ki obiskujejo meščansko šolo, da se sestankov udeležujejo. Na sestankih in predavanjih bodo predavatelji obravnavali vse aktualne probleme vzgoje. Vabimo tudi druge stariše. Prvi sestanek bo v nedeljo 5. novembra ob pol 4. uri v meščanski šoli. Predaval bo g. ravnatelj meščanski šole o »Mladini in kinu«.

Stahovica

Na nedeljskem članskem sestanku, ki je bil zadovoljivo obiskan, smo obravnavali tudi nekatere zadeve, ki zahtevajo rešitve že dalj časa. Delavstvu je premalo pojasnjeno, zakaj so različni odtegljaji za zavarovanje in davek. Zlasti je pri gozdni delavcih v tem pogledu precej nejasnosti. — Urediti bo treba tudi vprašanje članstva pri OUZD-u. Če izostane gozdni delavec kak dan od dela, ga podjetje že odjavi, na drugi strani se pripiše

Edino eno umetnost razumejo, glasbo, ta jih pa seveda ne more razbistri. Svoje mnenje o Evropi črpajo torej samo iz časopisov, ali iz knjig, ki niso nič prida. Tisk je v glavnem krajeven; prometne zveze so namreč počasne (čepriprav bi pričakovali nasprotno), vsako majhno gnezdo ima svoj list in je ponosno nanj. Razumljivo je, da se talk list zanima mnogo bolj za poboje ali uredniške prestopke, kot pa za zunanjo politiko Anglije. Ta krajevni tisk je močno razširjen celo v New Yorku, čeprav je tu tudi več dobrih listov in eden odličnih — »New York Times«. Kadar ta tisk govori o Evropi, jo predstavlja kot divjo in zastarelo deželo, polno verskega sovraštva in predsodkov, kmečkih plesov in oklopnih vozov. To je Voltairejev duh, tako daleč so šele v Ameriki; tam velja 18. stoletje s tem, kar je najbolj sporno.

Mona-kovski pakt obsojajo v imenu morale, toda ne vprašujejo se, kaj bi bili oni storili v takem položaju.

Kapitalizma si ne znajo predstavljati brez demokracije. Neomajno verujejo, da so svoboda, puritanske čednosti, tekmovanje, podjetnost in mogočnost

prispevke v breme delavstva in pravi, da za take dneve ne bo plačevalo prispevkov. — Delavstvo tudi ne more biti zadovoljno s postopanjem podjetja pri oddaji drv. Zamanje je za delavstvo le omejeno na razpolago ali pa nič. Druga drva so pa predraga. Če bi imelo podjetje količkaj dobre volje, bi se moglo to vprašanje urediti brez škode za podjetje v popolno zadovoljnost delavstva. — Na sestanku smo tudi ugotovili, da postajajo življenjske potrebe vedno dražje. Že prej smo živeli težko, če bo šlo tako naprej, bomo pahnjeni naravnost v bedo in revščino. Treba bo misliti na zvišanje plač. — Ko smo razpravljali o delavskem celotnem položaju, smo morali ugotoviti, da je danes zaradi tega vse zmehčano in nezaupljivo, ker nimajo delovni sloji nobene besede v javnosti. Gospoda vse vodi. Ta je pa tako pokvarjena, da mora vse pokvariti. Delavstvo bo moglo zahtevati zaenkrat tudi v javnem življenju svoje mesto le tedaj, če bo sposobno borbe, to je, če bo vzgojeno in nezaupljivo, ker nimajo delavski strokovni organizaciji. Zaradi tega moramo biti ponosni na JSZ, ki stoji tako neustrašeno v prvih vrstah v boju za svobodne delavske strokovne organizacije.

Zagorje

Preteklo nedeljo je bil v kino dvorani delavski shod, ki ga je sklicala naša skupina. Govorila sta tovariša Ustar in Jurač iz Celja. Oba govornika sta se pečala predvsem s socialno zakonodajo. Opozorila sta na pomen in veliko vrednost vsega priborjenega, to so delavske institucije. Veliko borbo je namreč morala boriti delavstvo pred leti, da je vse to doseglo. Naš čas, odnosno mi pa smo dolžni vse to čuvati in izboljšati. Seveda pa ni mogoče iti danes mimo srmatnega dejstva, da so te delavske institucije odvzete onemu, kateremu so ravno namenjene. Prav zaradi tega mora biti naša borba še močnejša, tako po številu kakor po zahtevah. V tem smislu delajo tudi svobodne strokovne organizacije, ki so in še bodo, če je treba, zahtevale od oblasti, da se te nezasišane krivice popravijo!

Maribor

Ekspozitura JSZ v Mariboru ima namen, da tekmo zime priredi tečaj za delavske in organizacijske zaupnike, kakor tudi za ostalo mariborsko delavstvo. Velika večina mariborskega delavstva je izven vsake strokovne organizacije. Vzrok temu je, ker delavstvo ne pozna delovanja strokovnih organizacij. Ker med delavstvom ni skupnega sodelovanja v strokovni organizaciji, tudi delavstvo ne pozna onega, kar je nujno v današnjih časih, svoje delavske zaščitne zakonodaje. Posledica tega je, da se delavska zaščitna zakonodaja v zelo velikih primerih v mariborskih podjetjih ne izvaja. Delavski zaupniki, kakor tudi organizacijski zaupniki, so prvi poklicani, da delavstvo v podjetjih stalno na to opozarjajo. Resnica pa je, da med delavstvom primanjkuje sposobnih ljudi, ki bi ustvarjali mnenje za potrebe strokovne organizacije. Zaradi

tega se je ekspozitura JSZ odločila, da temu perečemu vprašanju posveti kar največ pažnje. Odločila se je, da si vzgoji kader ljudi, ki bi bili v bodoče temelj vsemu strokovnemu gibanju. V ta namen je bil za nedeljo 22. t. m. sklican sestanek delavskih in organizacijskih zaupnikov, na katerem smo v podrobnosti obravnavali vprašanje izvedbe tečaja. Tovariši Kores, Reberšek, Arih in Pestotnik so v svojih izjavah navzočim pojasnili potrebo delavske izobrazbe. Sestanek je zaradi pojasnil in mnenja, ki so ga tovariši zaupniki iznesli, postal zelo živahen, kar moramo smatrati za dobro, ker mora ravno to biti vsakemu dokaz, da si tudi delavstvo samo želi pravega strokovnega delovanja. Sklenili smo, da se bo tečaj vršil vsako drugo nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne v uradnih prostorih ekspoziture JSZ. Prvi dan tečaja je določen za nedeljo 5. novembra ob 9. uri dopoldne. Vse članstvo pozivamo, da se tega tečaja redno udeležuje. Nihče, ki ne pozna osnovnih pravic, jih ne more zahtevati. Zadnji čas je, da delavstvo to svojo usodno pomanjljivost spozna. V kolikor bo sposobno in večše v reševanju svojih osnovnih življenjskih vprašanj, toliko si bo tudi pridobilo. Ako bo delavstvo šlo to pot, bo s tem tudi konec obetanja, s katerim so delavstvo umetno uspavali, da ni bilo sposobno za pravo in uspešno borbo. Ker je JSZ prva med tistimi, ki hoče temu koncu, zato je edina njena želja: čim več usposobljenih tovarišev, ki bodo gradili delavski pokret in njegovo borbo.

Ljubno

V nedeljo, dne 5. novembra t.l. se vrši okrožna seja skupin lesnega delavstva, včlanjenega v JSZ. Sestanek se vrši ob pol 2 popoldne v gostilni Korošec. Pride tudi zastopnik centrale. Z ozirom na važnost te seje, vabimo vse, ki se za sejo zanimajo, k udeležbi.

Zapiski

Marksistična mednarodna strokovna zveza je imela letos svoj običajni kongres. Na njem so poleg drugega ugotovili, da je izgubila mednarodna zveza v zadnjih letih zaradi razbitja svobodnega združevanja v nekaterih državah Evrope okrog 8 milijonov članov. Vrzeli so bile izpopolnjene s pristopitvijo strokovne zveze Zedinjenih držav, Mehike in Nove Zelandije. Tako šteje sedaj marksistična internacionala zopet okrog 18 milijonov pripadnikov. Kongres je razpravljal tudi o pristopu sovjetske strokovne zveze. Njen sprejem je odklonil, češ da v Rusiji ni združevalne svobode, v marksistični mednarodni zvezi pa morejo biti včlanjene samo zveze iz držav, kjer je svobodno združevanje delavstva.

Zahteva po svobodi se je že tako zaostila, da se človek vedno bolj oddaljuje od predpogojev in pravega pojma svobode. — (Jacques Maritain.)

Amerika in evropska vojna

Mnogokrat ugibljuje, kakšno stališče bodo zavzele k današnji vojni Združene države ameriške. Francoski personalistični list »Vultigeur« je prinesel že pred izbruhom vojne pismo iz Amerike, ki kaže dosti drugačno podobo ameriškega mišljenja, kot smo si jo vajeni predstavljati. Ker pismo ni prav nič izgubilo svoje pomembnosti, ga prevajamo našim bralcem.

V Združenih državah prav nič ne poznajo evropske stvarnosti. Američani nimajo ne želje — in kot mislijo ne potrebe, da bi spoznali Evropo. Razen zelo majhnega števila razumnikov, živčanih po večini na atlantski obali, ne mislijo nikdar na Evropo. Nič ne potujejo, niti po svoji domovini, ki je prevelika in preraznolična. Zelo malo je Američanov, ki poznajo hkrati New York in Chicago. Nekateri si upajo do Kanade ali Mehike, toda da zapustijo celino, je potrebno mnogo drznosti in sreče. Živih jezikov znajo malo in še te slabo. Ničesar ne berejo. Kultura je zanje beseda, ki je izgubila skoro ves smisel in jim pomeni le globlje poznanje kake stroke. Po splošnem mnenju so knjige mnogo predrage. Kupujejo jih le po nekaj na leto in to tiste, ki jih priporoča hrupna reklama, navadno pustolovska in policijske romane, ali pa sladkave življenjepise.

sijajnih osebnih uspehov meločljivo povezane stvari. Veliki večini se zdi nemogoče vsak družbeni sestav, ki bi bil drugačen od njihovega. Ustava jim je sveta. Fašizem zato zaenkrat nima nobenih izgledov, vendar je treba misliti na njihovo presenetljivo enoličnost, njihov pohlevni duh in veliko podvrženost raznim vplivom. V načelu sočustvujejo z evropskimi demokracijami, ker mislijo, da se da v teh sistemih najlažje zaslužiti mnogo denarja. Toda to je skoro njihov edini razlog. Razumniki, ki bi mogli slediti razlogom kulturne dediščine ali človeškega dostojanstva, so malenkostna manjšina. Delavci, ki bi mogli zahtevati resnično enakost, so premalo številni, da bi se mogli uveljaviti. Večina težkega in slabo plačanega dela pada namreč na rame črnecev, ki so prav za prav še vedno sužnji in nimajo nobene besede. Francija in Anglija bosta torej samo toliko časa uživali ameriško naklonjenost, dokler bosta ostali kapitalistični sili. Še to pa ne bi pomagalo, če bi se fašizmu posrečilo dokazati, da bi tudi on dobro vodil posle.

Bolj ali manj zavestno si Američani želijo, da bi bila vojna v Evropi in da se je oni ne bi udeležili. Prva želja izvira iz hrepenenja množic po dogodkih, kar vzbujajo časopisi, za vrhnje plasti pa iz očitnih gospodarskih razlogov. Druga pa izvira iz človeških načel in resničnega pacifizma. Nekateri med njimi verujejo v katastrofo,

ki ji bodo gledali, ob kateri bodo služili in ki jo bodo lahko še obsojali v imenu svojih načel. K sreči vedno večji del javnosti spoznava nemogočnost te prividne izolacije, toda še ne ve, kakšno stališče naj Amerika zavzame v resničnem boju. Vse to ustvarja precej zapleteno ravnovesje, kjer se družijo želja po igranju z ognjem z željo, da bi poslali stare demokracije po kostanj v ogenj in ohranili proste roke. Toda naj nihče ne misli, da se bo Amerika odločila v eno ali drugo smer po kakki čustveni naklonjenosti. Nihče ni bolj preudaren, previden, počasen, tenkovesten in oklevajoč kot Američan. Najmanjša težava ga za drži. Zato ne smemo smatrati Združenih držav za zaveznico zapadnih sil. Do njih imajo Američani le nejasno slabo utemeljeno naklonjenost, ki je svobodnim ljudem v resnici sumljiva. Ne čutijo nobenega munejnega povoda, da se jim pridružijo in delajo samo iz koristoljublja. Radi bi pač, da bi se pustili zapadni narodi pobiti pri obrambi ameriške zamisli demokracije, toda prav dobro bi se prilagodili, če bi bili zapadni narodi uničeni. Da bi hitro stopili v vojno, ni mogoče pričakovati. Odločili se bodo počasi in neradi, kadar ne bodo mogli več drugače. Od njih ne bodo mogli dobiti več kot v svetovni vojni, morda še manj, ker so že zdaj užaljeni, da niso takrat zaslužili dovolj denarja in da so bili prevarjeni.

Razgledi

Kaj pripravljajo 90 nemških divizij na zahodni meji, to je bila glavna skrb francoskega in angleškega generalnega štaba v začetku tedna. Se večja je skrb Svice, Holandije in Belgije, kjer so se zbrale številne divizije na obeh straneh. Vse tri države so v skrbeh za svojo nevtralnost. Italijanski listi so objavili, da Nemčija pripravljajo presenečenja bodisi z novimi tanki ali s kakimi neznanimi razstrelivnimi snovmi. Za najbolj verjetno smatrajo Angleži močne letalske in podmorniške napade na Anglijo, na njena mesta, predvsem pa na industrijske kraje. Za ta primer so Angleži že objavili, da bodo odgovorili z istotako silovitimi napadom na Nemčijo. Vreme v začetku tedna je bilo zelo neugodno za vsakršen napad, burja, deževni nalivi in sneg. Vendar so armade na obeh straneh v najstrožji pripravljenosti.

Pomemben toda ne nepričakovan dogodek je sklep Amerike, da bo dovolila izvažati orožje vseh vrst vojskujočim se državam v Evropo. Ta sklep pride v dobro edinole Franciji in Angliji, ker moreta edini blago takoj plačati in ga sami s svojimi tovarnimi ladjami odpeljati. To je namreč pogoj za prodajo. Ameriške ladje ne smejo prepeljati tega blaga v Evropo. Nemčija pa s svojimi ladjami ne more na morje.

Sedemnajstletnico italijanskega fašizma so praznovali v nedeljo po vsej Italiji. Mussolini se je udeležil le nekaterih svečanosti. Povsod je imel le prav kratke govore. V svojem nedeljskem govoru v Rimu je rekel: »Obletnica revolucije črnih sracij, ki postaja vsako leto slavnost, nas je našla vse skupaj od Alp do Indijskega oceana strnjene, močne in odločne kakor še nikoli. Danes ob tej 17. obletnici zahteva fašizem samo en privilegij, da namreč gradi Italijo naprej in da gre pri vseh dogodkih z narodom za narod«. V nobenem govoru niso fašistični voditelji posebej omenjali in zavzemali stališča k temu, da so vsi fašistični vojaki sedaj uvrščeni med redno italijansko vojsko. Posebna fašistična vojska torej ne obstoja več.

Selitve Nemcev se vrše iz vseh baltičkih držav. Nemci na Danskem so pričeli gibanje proti temu, da bi se jim bilo treba preseliti v Nemčijo. Tudi glede ureditve preseljevanja Nemcev iz balkanskih držav se že vrše priprave. Zastopniki Nemčije v Beogradu, Bukarešti in Budimpešti so že dobili navodila, da prično s pogajanjem za preselitev. Nemški listi v Jugoslaviji mnogo pišejo o tem, vendar so mnenja o teh preselitvah zelo različna.

Praznik češko-slovaške neodvisnosti je bil dne 28. oktobra. O tem je izdal nemški časopisni urad sledeče poročilo: »Dan neodvisnosti Češke in Moravske je potekel mirno. Pri tem je bila edina izjema v Pragi, kjer so mladinski elementi raznih političnih skupin poskušali prirediti demonstracije po končanem delu. Delavci pri teh poskusih niso sodelovali. Večje skupine mladine so se zbrale na Vaclavskem trgu, toda češka policija jih je razgnala, da ohrani mir. Večje število hujskačev je bilo aretiranih.«

Habsburžani se zbirajo po Franciji, Angliji in Italiji. Pariški listi so v nedeljo objavili tudi slike Otona Habsburškega. Obenem so poročali, da so se pristaši povrnitve Habsburžanov v Avstrijo in na Madžarsko pričeli živahno gibati. Vodja habsburških pristašev v Parizu je knez Starhemberg, ki je bil svoječasno vodja »Heimwehrrovcev«. Bajse se je sestel tudi z dr. Benešem v Parizu, ki mu je izjavil po vesteh časopisja, da vrnitev

Habsburžanov v Avstrijo danes ne bi bila več tako nemogoča kot pred vojno.

Finci gredo tretjič v Moskvo ta teden. Nesli bodo odgovor Finske na zahteve Rusije. Finska se bo na vsak način poskušala izogniti vojne z Rusijo ter opozarja javnost naj se vzdrži vsakega razburjenja. Finska vlada sama ničesar ne objavlja o vsebini zahtev in protipredlogov, zaradi česar je v finski javnosti precej nejevolje.

Rusija in mednarodni položaj, o tem vprašanju je imel govor v torek, dne 31. oktobra ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov. Govoril je ob priliki zбора vrhovnega sovjeta. Italijanski listi so o pripravah za ta zbor največ pisali in poudarjali, da je zbor sklican samo zaradi težkega mednarodnega položaja. Kljub sporu Rusije z Anglijo o tem, kaj je tihoupsko blago, se trgovska pogajanja med Anglijo in Rusijo nemoteno nadaljujejo.

Vojne bo kmalu konec, tako poročajo italijanski dopisniki iz Berlina, da je mnenje narodnih socialistov. Ravno tako vlada v Berlinu pripravlja, da bo zmagala Nemčija.

§ DELAVSKI PRAVNIK

Odpust delavskega zaupnika, ki je bolan več kot štiri tedne.

P. J.: Celje: V službi ste bili že več kot dve leti pri mizarskem podjetju. Pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov Vas je delavstvo izvolilo za svojega zaupnika. Meseca marca ste težko zboleli in ležali nekaj manj kot dva meseca. Še pred vrnitvijo na delo vam je pa podjetje poslalo delavsko knjižico s sporočilom, da Vas odpustijo. Ker ste bili delavski zaupnik, ki mu službe ni mogoče odpovedati, niti ga brez vzroka odpustiti, vprašate, ali lahko podjetje tožite na zopetni sprejem na delo in plačilo prejemkov od dne odpusta.

Odgovor:

Delavskemu zaupniku toliko časa, dokler traja njegov mandat, podjetje službe ne more odpovedati, razen če zaupnik zagreši katerega izmed odpustnih razlogov, ki jih naštevajo § 259. zakona o obratih. Med te razloge spada tudi zadržek delavca zaradi bolezni, ki traja več kakor štiri tedne. Ker ste bili pa Vi bolni osem tednov nepretrgoma, Vas je podjetje tudi kot delavskega zaupnika po zakonu utemeljeno odpustilo, čeprav je ta odpust za delavskega zaupnika dejansko krivičen, ker boleznijo gotovo niste zakrivilji sami. Tudi naše najvišje sodišče je to vprašanje že rešilo in ga razsodilo tako, da podjetje delavskega zaupnika lahko takoj odpusti, če traja njegova bolezen več kot štiri tedne.

Amnestija za obsodbo po zakonu o monopolih.

S. N. Ljubljana: Zaradi tihotapstva tobaka ste bili meseca avgusta obsojeni na denarno kazen 3.000 dinarjev. Vprašate, če ste bili za svoje dejanje z zadnjim amnestijskim odlokom amnestirani.

Odgovor:

Amnestija z dne 6. septembra letos je obsegala tudi vsa kazniva dejanja in obsodbe, izrečene po zakonu o monopolih, če še niso bile izvršene. Ker je tobak državni monopol, se je amnestija usmilila tudi Vas in vam kazni zato ne bo treba plačati.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitreje prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 118 pri Domžalah.

PRIHRANKE vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

Poselska zveza

Ob dvajsetletnici Poselske zveze

Bilo je leta 1919, ko so po uničevanju svetovne vojne slovenske organizacije zopet svobodno zadihale. Krščanskih strokovnih društev, ki so imela za seboj zgodovino že nekaj desetletij, ni bilo težko zbuditi k delu, ker je bilo to le zaradi razmer prekinjeno, težko pa je bilo tedaj ustvarjati kaj novega — trajnega. Takrat je zrastle strokovna organizacija naših služkinj — Poselska zveza. Do tedaj ta stan kot tak ni imel nikakega lastnega ognjišča. Zdi se, kakor da se nikomur ni zdelo vredno ozreti se za trpinkami, ki so se komaj kako nedeljsko popoldne smeje za nekaj uric pokazati iz hiše, kjer so puščale svoje mladostne moči. Pač ni upal doseči uspehov pri delu s tistimi, ki so ves božji dan, od zore do pozne noči zaposlene z delom v službi drugih. Priti je moral duhovnik, ki si je znal pridobiti njihovo zaupanje. Dobil je po njih vpogled v življenjsko stanje služkinje in ta vpogled je bil marsikje žalosten. Kakor da bi se zazrl v brezno, polno bede, krivic in grenkote za marsikatero dekle. Uvidel je, kako pri večini družin gineva krščanski duh, ki je smatral služkinjo kot člana družine ali vsaj še kot pomočnico v gospodinjstvu. Uvidel je, kako postaja služkinja kakor od drevesa družine odpadel listič, ki se gnan po vetru nima kam opreti. Brez skupnostnih vezi s sebi enakimi, prepuščen sama sebi, v zagrenjenosti izgublja zavest o vrednosti svojega poklica, ki pa v resnici pred Bogom ni nič manj vreden kot so poklici onih, ki jih služi ona s svojimi žuljavimi rokami. Čeprav ima po svojem poklicu čisto svojevrsten položaj, vendarle postaja bolj in bolj navadna delavka. Uvidel je tudi, kako je poleg stanovske zavesti posebno v sedanjih razmerah tudi služkinji potrebna poklicna izobrazba.

In našel je dekleta, polna idealizma, ki so šla na delo in začela snovati novo organizacijo. Razumljivo je bilo, da je tedaj to vzbudilo mnogo hrupa v javnosti. Padale so pikre opazke go-tovom delu slovenskega časopisja — na račun služkinj seveda. Zakaj, nekaterim se je zdelo to odveč, da kar krivično, če bi služkinja dobila po organizaciji svojo stanovsko zaščito. In res, ta ali ona agilna članica je zaradi tega izgubila službo, ali služkinje se niso dale ostrašiti in započete dela ni bilo mogoče več ustaviti. Pokazale so vzajemnost, kakršna je med enakimi redko posejana: tiste služkinje, ki jim razmere v njihovih službah niso bile baš neugodne, so zastavile svojo besedo za ostale sotovarišice, ki so bile kruto zapostavljene. Postavile so si nalogo, izvojevati mesto zastarelega nov pravičnejši poselski red, na katerega bi se za dosego svojih pravic mogle opirati. In po neštetihi anketah ter posredovanjih pri oblastvih so le uspele: Poselski red za Slovenijo je izšel.

Da bi se omejilo izkoriščanje služkinj po nekaterih posredovalnicah za službo, je Poselska zveza ustanovila lastno posredovalnico, ki je do danes že tisočerm služkinjam oskrbela službo in kruh. Za brezposelne in bolehnne služkinje je oskrbela zavetišče, ki je bilo spočetka nastanjeno v Marijinem domu, a leta 1931, se je preselilo v lastno hišo v Križevniški ulici 2. Vsakoletni občni zbori Poselske zveze v številkah podajajo podrobno sliko dela, ki priča, koliko deklet dan za dnem, leto za letom išče v tej hiši začasnega doma, bodisi da je morala zapustiti rodni dom in iti za kruhom, ali pa službeno mesto in si kot brezposelna iskati drugo službo.

Služkinja potrebuje tudi stanovske izobrazbe; tega se Poselska zveza tudi vedno zaveda. Zato je takoj, kakor hitro je prišla do lastnih prostorov začela prirejati strokovne te-

čaje. Ob zimskih večerih so ti tečajji postali za članice kar cela šola, ki jo vodijo izurjene moči, in v katerih je dekletom dana lepa prilika, izučiti se v kuhinji, šivanju in drugih gospodinskih panogah.

V spornih vprašanjih, ki nastajajo med služkinjami in gospodinjami je zopet na razpolago svojim članicam pisarna Poselske zveze v Delavski zbornici. Dan za dnem srečavamo na primere, ki kažejo, kako bi bila služkinja izpostavljena izrabljanju, da nima te organizacije, ki ji v stiski stopi ob stran za obrambo njenih pravic.

Kar smo našli, pa je le nekaj uspehov, ki jih more na zunaj pokazati Poselska zveza; koliko prizadevanj in dobrih del v korist posameznim članicam kakor tudi celotnega stanu služkinj je bilo izvršenih v dobi dvajsetih let pa bo ostalo skritih pred javnostjo za vedno. Vendar ob 20 letnici organizacije znova poudarjamo, da naša prizadevanja ne smejo biti zaključena, organizacijo čakajo za bodoče še mnogotere naloge. Pred nami leži še vedno odprto vprašanje izboljšanja zakona o starostnem zavarovanju, o razširitvi poselskega urada na mesta izven Slovenije, v katerih žive naše sosesre, vprašanje strokovnih šol, našega skupnega modernega doma itd. Za danes lahko rečemo to-le: če bo v vsaki služkinji živel tisti duh stanovske vzajemnosti in požrtvovalnosti za naše skupne težnje, ki je živel v dekletih, ki so pred dvajsetimi leti v veliko težjih prilikah snovale organizacijo, uspehi tudi v bodoče ne bodo izostali. V to nam Bog pomagaj!

*

V nedeljo 5. novembra bo proslavila »Poselska zveza« svojo dvajsetletnico.

Ob 6. zjutraj bo sv. maša s skupnim sv. obhajilom v stolnici. Ob 5. popoldne bo v frančiškanski dvorani slovenska proslava dvajsetletnice z igro »Žena s srcem«.

Sluškinje! Udeležite se svoje lepe stanovske slovesnosti! Stanovska zavdnost naj vam bo prva dolžnost!

Vstopnina: sedeži 10, 8, 6 in 4 din; stojšča 3 din.

Obenem sporočamo, da bo 19. novembra ob 5. uri popoldne predavanje za služkinje v Sluškinjskem domu v Križevniški ulici. Predaval bo g. prof. Anžič. Dne 26. novembra bo kratka igra in dne 3. decembra bo priredila »Poselska zveza« Miklavžev večer.

Vabimo vse služkinje, da se udeležijo vseh naših prireditev.

»Poselska zveza«.

Toda, če gledamo na eni strani neizmerno množico ubogih, ki so zaradi raznih, od njih neodvisnih vzrokov v skrajni bedi, na drugi strani pa toliko drugih, ki se brez mere zabavajo in trošijo ogromne vsote za popolnoma nepotrebne reči, ne moremo, da ne bi z boleštno izpovedali, da mnogi niti ne izpolnjujejo zares zapovedi pravičnosti, niti ne razumejo, kaj zahteva krščanska ljubezen v vsakdanjem življenju. — (Divini Redemptoris.)

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC

nasproti kolodvoru
Naše geslo je: Dobro in poceniti

Delavska PRAVICA

KLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani, izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Brečko Zamor, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. s. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)

Če potrebujete zimsko suknjo, plašč, obleko, toplo perilo si oglejte veliko izbiro v manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK, LJUBLJANA
LINGARJEVA ULICA